

UDK: 279.14

Izvorni znanstveni rad

Pripremljeno: svibanj 2022.

ELLEN G. WHITE O VRIJEDNOSTI I SVRSI AKADEMSKOG OBRAZOVANJA

Matija Kovačević

Adventističko teološko visoko učilište, Maruševac

tajnik@atvu.org

Matija Kovačević je od 2024. tajnik Adventističkog teološkog visokog učilišta u Maruševcu, u kojemu je krenuo predavati još 2014. u području religije i kulture, a od 2021. i novozavjetnu teologiju i helenistički (*koinē*) grčki. Prvo je magistrirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu iz područja etnologije i kulturne antropologije (2013.) i francuskog jezika i književnosti (2014.) te od 2015. predavao Francuski jezik u Srednjoj školi u Maruševcu. Zainteresiravši se za teologiju, 2020. je magistrirao na Newbold Collegeu u programu novozavjetnih studija Sveučilišta u Walesu Trinity Saint David, a 2024. završio i poslijediplomski specijalistički studij Sveučilišta Andrews u području adventističke crkvene povijesti. Iste godine je izabran i za glavnog urednika *Biblijskih pogleda*, a o adventističkoj misli je pisao i za druge hrvatske publikacije, npr. *Filozofska istraživanja*, gdje mu je 2015. objavljen članak „Tjelesna ontologija duše i zdravstvena reforma: adventistički zaokret u kršćanskoj antropologiji“. Osim Novog zavjeta i adventističke povijesti, zanima ga upravo biblijska holistička i fizikalistička antropologija na čemu se temelji i adventistička obrazovna praksa.

SAŽETAK

Ovaj članak analizira stavove Ellen G. White o akademskom obrazovanju u kontekstu razvoja adventističkog školstva i njezinih predviđanja o budućim obrazovnim potrebama. Premda se neke njezine izjave koriste za opravdavanje antiintelektualnih stavova, autor pokazuje da ih treba razumjeti u konkretnim povijesnim okolnostima prvotno promašenog kurikulumskog smjera prve adventističke obrazovne ustanove Battle Creek Collegea koji je prva dva desetljeća propustio primijeniti njezine savjete za cjelovito obrazovanje, što uključuje Bibliju kao temelj te, osim intelektualnog, i tjelesni odgoj i obrazovanje. Osim tih kritika, White je izrazio pozitivno gledala na

akademsko obrazovanje, pod uvjetom da se pritom ne zaboravi Bog i Njegova svrha za život akademski obrazovane osobe. Njezino oduševljenje akademskim obrazovanjem vidljivo je i u njezinom najpoznatijem djelu *Veliki sukob*, u kojemu dosljedno i snažnim riječima hvali akademska postignuća vjernih reformatora, unatoč tome što je te hvale pisala tijekom najvećih borbi da se Battle Creek College preusmjeri s isključivo akademskog na cjelovito obrazovanje. Posebnu važnost je pridavala i obrazovanju adventističke mladeži u svrhu doseganja visokoobrazovanih slojeva društva, ali je isto tako upućivala i na potrebu temeljitijeg obrazovanja svih adventista kako se razina obrazovanosti u društvu povećavala, zbog čega je prihvatila i kretanja prema akreditaciji adventističkih učilišta. Za White, adventistički identitet i akademska izvrsnost ne isključuju jedno drugo, već — kao i u biblijskim primjerima poput Daniela i njegovih prijatelja — zajedno izgrađuju muškarce i žene koji Boga proslavljaju i svojim moralnim životom i intelektualnim postignućima.

Ključne riječi: Ellen G. White, akademsko obrazovanje, adventističko školstvo, Battle Creek College, reformacija

Uvod

Kršćanska adventistička crkva, u svijetu poznata i kao Crkva adventista sedmog dana, izvanredno je obrazovana društvena skupina. Najnovije globalno istraživanje članova Crkve (GCMS 2022-2023) otkrilo je da 52 % globalnih ispitanika Kršćanske Adventističke Crkve ima tercijarno obrazovanje (ISCED 5-8), dok u Europskoj uniji (najobrazovanijoj regiji svijeta) istu razinu obrazovanja ima samo 35,1 % odraslog stanovništva.¹ Osim toga, adventistički obrazovni sustav, koji je pokrenut prije stoljeće i pol s 12 učenika, danas ima više od 2.33 milijuna učenika i studenata i preko 121.000 nastavnika koji rade u preko 10.500 obrazovnih ustanova diljem svijeta, što ga čini drugim po veličini crkvenim obrazovnim sustavom na svijetu, odmah iza katoličkog.² U isto vrijeme, pojavljuju se glasovi koji tvrde da akademsko obrazovanje šteti duhovnosti kršćanina i udaljuje ga od biblijske istine. Ovo čini popularne adventističke stavove prema akademskom obrazovanju pomalo 'shizofrenima', kako to prikladno izražava Martin Hanna.³ Neki vjernici smatraju da čim osoba ima višu razinu obrazovanja, to je automatski čini sumnjivom — u najboljem slučaju arogantnom i

-
- 1 Karl G. D. Bailey et al., "2022-2023 Global Church Member Survey Concerning the General Conference of Seventh-Day Adventists — Reach the World 2020-2025 Strategic Focus: Meta-Analysis Report" adventistresearch.info/wp-content/uploads/GCMS-III-meta-analysis-report-FINAL-February-2024-Cover-Page-Adjustment.pdf. Eurostat, „Population by educational attainment level, sex and age (%) - main indicators“, posljednji pristup 6. 3. 2025.; ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_ifse_03_custom_13843837/default/table?lang=en&page=time:2023 (uz dob od 25 do 64 god. odabranu u datasetu).
 - 2 GC Office of Archives, Statistics, and Research, "2024 ANNUAL STATISTICAL REPORT: Report of the General Conference of Seventh-day Adventists' 2023 Statistics", posljednji pristup 6. 3. 2025.; <https://documents.adventistarchives.org/Statistics/ASR/ASR2024.pdf>. Trevor Lloyd, „Celebrating 150 Years of Adventist Schooling“, *Adventist Record*, May 26, 2022; posljednji pristup 6. 3. 2024., <https://record.adventistchurch.com/2022/05/26/celebrating-150-years-of-adventist-schooling>.
 - 3 Martin Hanna, "The Spiritual Gift of Scholarship," *Faculty Publications*, no. 128 (2015): 46.

nepouzdanom, a u najgorem osobom koja šteti ili namjerno podriva Božje djelo.⁴ Moguće je pronaći izjave Ellen G. White koje na prvi pogled djeluju kao potvrda negativnog stava prema akademskom obrazovanju. Međutim, kako bi se one ispravno razumjele i primijenile, ključno je otkriti kontekst u kojem su dane. Osim toga, postoje i njezine druge izjave koje akademsko obrazovanje prikazuju u pozitivnom svjetlu, pa čak i nužnim za adventističku misiju u posljednjim vremenima, ako se provodi s pravim motivima i u povezanosti s Bogom. Svrha ovog članka je pružiti osnovni pregled tih skupina izjava zajedno s njihovim kontekstom.⁵ U prvom poglavlju dat ću pregled tekstova iz *Velikog sukoba* u kojima Ellen G. White opisuje obrazovanje reformacijskih vođa, što je važnije za razumijevanje treće skupine izjava nego što se to u prvi mah čini. U drugom poglavlju usredotočit ću se na njezine negativne izjave i upozorenja vezana uz akademsko obrazovanje. Konačno, treće poglavlje će istaknuti pozitivne izjave i stavove Ellen G. White o akademskom obrazovanju u vezi s adventističkom misijom u posljednjim vremenima.

Pohvala reformatorima za njihova intelektualna i akademska postignuća

Knjiga *Veliki sukob* jedna je od knjigâ koje su najsnažnije oblikovale identitet adventista sedmoga dana u posljednjem stoljeću, za mnoge i najutjecajnija. Sama Ellen G. White izjavila je: „Više od svih svojih knjiga želim da ovo djelo bude široko rasprostranjeno, jer u knjizi *Veliki sukob* posljednja poruka opomene svijetu iznesena je jasnije nego u bilo kojoj mojoj drugoj knjizi.”⁶ Osim toga, White u predgovoru objašnjava: „Svrha ove knjige nije

4 Dovoljno je pretražiti pojam „higher education“ u online arhivama ultra-konzervativnog časopisa *Fulcrum* 7 kako bi se stekla opća slika o ovakvim stavovima. U nekoliko ekstremnih slučajeva čuo sam optužbe protiv pojedinaca da su primili antiprotestantsko isusovačko školovanje samo zato što su studirali na akreditiranom sveučilištu. Ta je optužba proizašla iz uvjerenja (izvedenog iz Sutherlandovog djela *Studies in Christian Education*) da su sva sveučilišta osnovana kao dio isusovačke protureformacije s ciljem potiskivanja protestantskih škola koje su se brzo otvarale u Europi 16. stoljeća. Ovi kritičari obično nisu upoznati s činjenicom da je Sutherland potajno slao učitelje svog Madison Collegeta na državna akreditirana sveučilišta prije nego što je i sâm zatražio državnu akreditaciju za Madison; vidi E. A. Sutherland, „Why Should Madison Become a Senior College?”, *The Madison Survey*, 7. siječnja 1931. Naravno, taj niz događaja zahtijevao bi zasebnu obradu, dok se ovaj članak usredotočuje na savjete Ellen G. White.

5 Ovaj rad je izvorno napisan 31. svibnja 2022. pod naslovom “‘There Will Be More Pressing Need of Men and Women of Literary Qualification’: Ellen G. White on the Value and Purpose of Academic Education” u okviru poslijediplomskog specijalističkog studija na Sveučilištu Andrews u području adventističke crkvene povijesti, a za ovo izdanje je, osim prijevoda na hrvatski, prerađen i nadopunjen novim podacima. Također je prihvaćen za plenarno izlaganje u ožujku 2025. na Europskoj konferenciji profesora teologije (ETTC) na Adventističkom teološkom fakultetu u Saguntu kod Valencije u Španjolskoj te skraćen i uobličen za poglavlje u zborniku o Ellen White koji Ellen G. White Research Centre na Newbold Collegeu planira izdati u jesen 2025. U hrvatskoj inačici ovog rada, izraz „literary“ je preveden kao „akademski“ jer je u 19. stoljeću označavao ne samo stručnost u području književnosti nego ‘učenosť iz knjigâ’ u bilo kojem području. Za detaljnije objašnjenje, vidi fusnotu 42.

6 Letter 281, 1905; Ellen G. White, *Colporteur Ministry* (Mountain View, CA: Pacific Press Publishing Association, 1953), 127. Premda postoje hrvatski prijevodi mnogih djela Ellen G. White, uključujući sedam izdanja *Velike borbe*, od 2013. nazvane *Veliki sukob* (posljednje izdanje: Ellen G. White, *Veliki sukob*, Zagreb: Znaci vremena, 2023.), radi preciznosti izraza u ovom radu, svi citati iz spisa Ellen G. White su iznova prevedeni.

toliko u otkrivanju novih istina o borbama prošlih vremena koliko u iznošenju činjenica i načela koja su značajna za buduće događaje.⁷ Ova knjiga nije samo povijesno djelo; ona „osvjetljava put onima koji će, poput reformatora prošlih stoljeća, biti pozvani, čak i uz rizik gubitka svih zemaljskih dobara, svjedočiti ‘za riječ Božju i za svjedočanstvo Isusa Krista’“.⁸ Drugim riječima, Ellen G. White tvrdi da bismo trebali očekivati slične obrasce u životima reformatora u budućim vremenima. Za svakoga tko čita *Veliki sukob* jedan povijesni obrazac postaje brzo očigledan: ključni vođe reformacije često su bili visoko obrazovani i zauzimali najprestižnije akademske položaje — što Ellen G. White nikada nije propustila spomenuti i, što je još značajnije, nikada nije prikazala u negativnom svjetlu.

John Wycliffe: ‘Prvi među učenicima i doktorima svog vremena’

Ellen G. White započinje ovaj obrazac komentiranja akademskih postignuća reformatora s „jutarnjom zvijezdom“ reformacije, Johnom Wycliffeom, koji je postao dekan Baliol Collegea na Sveučilištu u Oxfordu. Njegov akademski put opisala je na sljedeći način:

„Wycliffe je stekao široko obrazovanje,⁹ a u njemu je strah Gospodnji bio početak mudrosti. Na sveučilištu je bio poznat po svojoj gorljivoj pobožnosti, kao i po iznimnim talentima i temeljitom učenju. U svojoj žeđi za znanjem nastojao je upoznati *svaku granu znanosti*. *Obrazovan je u skolastičkoj filozofiji, crkvenim kanonima i građanskom pravu*, osobito onom svoje zemlje. *Vrijednost tog ranog obrazovanja postala je očita u njegovom kasnijem djelovanju*. Temeljito poznavanje spekulativne filozofije njegova vremena omogućilo mu je da razotkrije njezine pogreške, a izučavanjem državnog i crkvenog prava bio je pripremljen za veliku borbu za građansku i vjersku slobodu. Znao je koristiti oružje izvučeno iz riječi Božje, ali je također stekao i intelektualnu disciplinu sveučilišnih studija te je razumio taktike skolastika. Snaga njegova genija i opseg te temeljitost njegovog znanja izazivali su poštovanje i prijatelja i neprijatelja. Njegovi pristaše su s ponosom gledali kako je njihov vođa bio prvi među vodećim umovima svoje zemlje; a njegovim je neprijateljima bilo onemogućeno ocrniti djelo reforme razotkrivanjem neznanja ili slabosti njezina zastupnika.”¹⁰

U prvoj verziji ovog teksta, objavljenoj u četvrtom svesku knjige *The Spirit of Prophecy* (1884), White je eksplicitno izjavila da je „Gospodin smatrao prikladnim povjeriti djelo reformacije osobi čije će intelektualne sposobnosti dati karakter i dostojanstvo njegovom

7 Ellen G. White, *The Great Controversy between Christ and Satan* (Mountain View, CA: Pacific Press Publishing Association, 1911), xii.

8 White, xii. Sljedeća izjava je također značajna: „U velikom završnom sukobu, Sotona će primijeniti istu strategiju, pokazati isti duh i težiti istom cilju kao i u svim prethodnim razdobljima. Ono što je bilo, ponovno će biti, osim što će nadolazeća borba biti obilježena strašnom žestinom kakvu svijet još nikada nije iskusio. ... Kako mi je Božji Duh otvorio um za velike istine Njegove riječi i prizore prošlosti i budućnosti, dobila sam nalog da drugima objavim ono što mi je tako bilo otkriveno — da prikazem povijest borbe kroz prošla razdoblja, i to na poseban način koji će baciti svjetlo na brzo nadolazeći sukob budućnosti. ... U tim zapisima možemo vidjeti predsluku sukoba koji je pred nama.” White, xi.

9 U izvorniku “liberal education”. White, *The Great Controversy between Christ and Satan*, 1911, 80.

10 White, 80. Naglasak dodan.

radu“, te je opisala Wycliffea kao „prvog među učenjacima i doktorima svoga vremena“.11 Ovo je „spriječilo protivnike istine da pokušaju diskreditirati djelo reforme ismijavanjem neznanja njezina zagovornika.“12 Vrlo je jasno da je Ellen G. White gledala na Wycliffeova akademska postignuća u izrazito pozitivnom svjetlu i smatrala ih ključnim sastojkom za misiju koju je imao.

Jan Hus: Rektor sveučilišta kao odgovor na majčinu molitvu

Nadahnujući se Wycliffeovim pokretom za vlastiti reformacijski pothvat, još jedan predluteranski reformator, Jan Hus, bio je rektor Sveučilišta u Pragu (najviši akademski položaj u zemlji) kad je započeo svoje reformacijsko djelo. I on je do tog položaja došao marljivošću i ljubavlju prema učenju, kao i zahvaljujući predanosti svoje majke kako opisuje Ellen G. White:

„Njegova pobožna majka, smatrajući obrazovanje i strah Božji najvrjednijim blagom, nastojala je svom sinu osigurati tu baštinu. Hus je pohađao pokrajinsku školu, a potom otišao na Sveučilište u Pragu, gdje je primljen uz stipendiju za siromašne. Na putu prema Pragu pratila ga je majka; ... kad su se približavali velikom gradu, klekla je pokraj svog sina koji je ostao bez oca i zazvala na njega blagoslov njihova nebeskog Oca. Ova majka nije slutila na koji način će njena molitva biti uslišana.“13

Značajno je da Ellen G. White kao prvi znak Božjeg odgovora na majčine molitve spominje Husov akademski uspjeh:

„Na sveučilištu se Hus ubrzo istaknuo svojom neumornom marljivošću i brzim napretkom, dok su mu besprijekoran život i blag, privlačan nastup donijeli opće poštovanje. ... Nakon što je završio sveučilišni studij, ušao je u svećeništvo i brzo stekao ugled te uskoro postao povezan s kraljevskim dvorom. Također je postavljen za profesora, a potom i rektora sveučilišta na kojem je i sâm stekao obrazovanje. U svega nekoliko godina, skromni stipendist postao je ponos svoje domovine, a njegovo ime bilo je poznato diljem Europe.“14

White nije samo prikazala Husovo akademsko obrazovanje u pozitivnom svjetlu već ga je predstavila kao izravan plod molitvi pobožne majke i njezinih nastojanja da svom sinu osigura jedno od dvaju „najvrjednijih dobara“ u životu.

Martin Luther: ‘Pripremljen za životne borbe’ uz ‘intelektualnu disciplinu’

Ellen G. White prikazuje siromašne Lutherove roditelje kako također nastoje osigurati dobro obrazovanje za svoga sina. Kad je Luther upisao Sveučilište u Erfurtu, „posvetio se proučavanju najboljih autora, marljivo čuvajući njihove najznačajnije misli i prisvajajući mu-

11 Ellen G. White, *The Spirit of Prophecy, Volume 4: The Great Controversy between Christ and Satan - From the Destruction of Jerusalem to the End of the Controversy* (Battle Creek, MI: Review & Herald Publishing Association, 1884), 86.

12 White, *The Great Controversy between Christ and Satan*, 1911, 86.

13 White, 98.

14 White, 98.

drost mudraca za sebe. Čak i pod krutom disciplinom svojih prijašnjih učitelja rano je obećavao izvrsnost, a sada se pod povoljnijim utjecajima njegov um brzo razvijao. Izvrsno pamćenje, velika sposobnost zamišljanja, snažna moć rasuđivanja i neumorna marljivost ubrzo su ga svrstali u sâm vrh među njegovim kolegama. Intelektualna disciplina dovela je njegovo razumijevanje do zrelosti i pobudila aktivnost uma i oštrinu opažanja koje su ga pripremale za borbe koje će uslijediti u njegovom životu.¹⁵

Njegov najbliži suradnik, još skloniji akademskoj izobrazbi, bio je Filip Melanchthon, kojega je, kako Ellen G. White piše, „Božja providnost poslala u Wittenberg“, a opisuje ga kao osobu „zdrava rasuđivanja, širokog znanja i elokvencije koja osvaja”.¹⁶

Akademski velikani među švicarskim, francuskim i skandinavskim reformatorima

Prelazeći na reformaciju u Švicarskoj, White kaže: „Zwinglijev otac želio je da mu sin stekne obrazovanje, pa je dječak već rano bio poslan dalje iz svoje rodne doline. Njegov se um brzo razvijao te se uskoro pojavio problem u vezi s tim gdje pronaći učitelje koji su dovoljno kompetentni da ga poučavaju. U dobi od trinaest godina otišao je u Bern, koji je tada imao najugledniju školu u Švicarskoj.”¹⁷ S druge strane granice, u Francuskoj, Ellen G. White spominje Lefèvrea kao „jednog od prvih koji su primili svjetlost“ reformacije, ne propuštajući naglasiti da je bio „izrazito učen čovjek, profesor na Sveučilištu u Parizu”.¹⁸ O drugom istaknutom francuskom reformatoru, Louisu de Berquinu, napisala je: „Najučeniji među francuskim plemićima, njegov genij i rječitost, njegova nesalomljiva hrabrost i junačka revnost, kao i utjecaj koji je imao na dvoru — jer je bio kraljev miljenik — naveli su mnoge da ga smatraju čovjekom čija je sudbina bila da postane reformator svoje domovine.”¹⁹ Nakon njegove smrti, „u jednoj od pariških škola“, nade su se usmjerile prema Jeanu Calvinu, kojega White opisuje kao „ozbiljna, tiha mladića koji je već pokazivao dokaze o moćnu i prodornu umu, a bio je jednako poznat po besprijekornosti svoga života, kao i po intelektualnoj gorljivosti i religioznoj pobožnosti. Njegov genij i marljivost ubrzo su ga učinili ponosom njegovog učilišta.”²⁰ Za danskog reformatora Tausena White također kaže da je bio „snažan um“ koji je „žudio za obrazovanjem“ te zbog toga prepoznat i poslan na Sveučilište u Kölnu.²¹ Braća Petri iz Švedske prikazani su kao ljudi „visokog teološkog obrazovanja”.²²

15 White, 121.

16 White, 134.

17 White, 172.

18 White, 212.

19 White, 216.

20 White, 219.

21 White, 241.

22 White, 242.

William Tyndale: Iznimka?

Zbog svoje poznate izjave upućene jednom katoličkom doktoru: „Učinit ću da dječak koji ore plugom bolje poznaje Sveto pismo nego Vi“, netko bi mogao pomisliti da je William Tyndale bio neobrazovana iznimka. Međutim, Tyndale — kako Ellen G. White jasno naglašava — bio je „marljiv istraživač i iskreni tražitelj istine“ te je „primio evanđelje iz grčkog Novog zavjeta Erazmova izdanja”,²³ pošto je tijekom studija na Sveučilištu u Oxfordu usavršio grčki jezik, a ondje se također naučio tečno služiti hebrejskim, latinskim, talijanskim, francuskim, španjolskim i njemačkim.²⁴ Dakle, njegova izjava o dječaku za plugom ne treba se tumačiti kao omalovažavanje obrazovanja samog po sebi, nego kao kritika elitističkog uskraćivanja znanja Svetoga pisma običnom puku. Tyndale je prikazan kao onaj koji želi obrazovanje *svih* ljudi uzdići na višu razinu, a ne spustiti. Štoviše, Ellen G. White ne propušta istaknuti da su Tyndaleovi prijatelji Barnes, Firth, Ridley i Cranmer — „vođe engleske reformacije“ koji su nastavili djelo reformacije nakon što je Tyndale spaljen na lomači — svi bili „ljudi znanja, a većina ih je u rimokatoličkoj zajednici bila visoko cijenjena zbog svoje revnosti i pobožnosti”.²⁵ Svoj prikaz engleske reformacije White zaključuje kratkim spominjanjem drugih reformatora, ponovno ističući obrazovanje kao jednu od osobina koja ih je preporučivala: „Baxter, Flavel, Alleine i drugi ljudi velikih darova, obrazovanja i dubokoga kršćanskog iskustva, ustali su kao neustrašivi branitelji vjere koja je jednom zauvijek predana svetima.”²⁶

Erazmo: Dokaz da akademsko proučavanje Biblije stvara moralne slabice?

Primjer Erazma iz *Velikog sukoba* ponekad se tumači kao pouka da bi svaki istinski reformator trebao zazirati od akademskog proučavanja Biblije i njezinih jezika. Međutim, izjava E. G. White da je „plašljiv i oportunistu sklon Erazmo uza sav sjaj svog znanja zakazao u onoj moralnoj veličini koja život i čast podređuje istini“²⁷ ne služi tomu da se pokaže kako su njegova znanstvena postignuća bila bezvrijedna, nego da sama po sebi *nisu bila dovoljna* bez moralnih dosegâ. U suprotnom, White ne bi spominjala da je Tyndale evanđelje primio upravo iz Erazmova grčkog Novog zavjeta, niti bi isticala da je na Sveučilištu u Parizu „proučavanje drevnih jezika dovelo ljude do Biblije, te su mnogi, čija su srca još bila netaknuta njezinim istinama, žustro raspravljali o njima, pa čak i izazivali na raspravu velike umove rimokatoličanstva”.²⁸ Premda priznaje da akademske rasprave same po sebi nisu dovoljne, White jasno pokazuje da je učenje drevnih jezika mnoge dovelo do Biblije. Naposljetku, bez Erazma, koji ne samo da je izučio jezike nego i mukotrpnim proučavanjem rukopisa u Baselu kompilirao tada najbolji grčki tekst Novog zavjeta koji mu je bio dostupan, reformatori

23 White, 245.

24 David Daniell, *William Tyndale: A Biography* (New Haven: Yale University Press, 1994), 18.

25 White, *The Great Controversy between Christ and Satan*, 1911, 248.

26 White, 252.

27 White, 216.

28 White, 222.

bi i dalje bili osuđeni na manjkavu Vulgatu i još manjkavije prijevode s latinskog umjesto s izvornih jezika. Vrijednost tog rada Ellen G. White nedvosmisleno prepoznaje,²⁹ kako je prepoznala i Erazmove moderne nasljednike poput Tischendorfa, Westcotta i Horta, odmah spremno koristeći nove prijevode temeljene na njihovim poboljšanim kritičkim grčkim tekstovima.³⁰

William Miller: Farmer kritičkog uma s ljubavlju prema učenju

Iako je „američki reformator“ potekao iz jednostavne farmerske obitelji, Ellen G. White opisuje Williama Millera kao osobu koja je „još u djetinjstvu pokazivala znakove natprosječne intelektualne snage. Kako je rastao, to je postajalo sve očitije. Njegov je um bio živ i dobro razvijen, a imao je snažnu žeđ za znanjem. Iako nije uživao prednosti sveučilišnog obrazovanja, njegova ljubav prema učenju te navika pomnog promišljanja i temeljite kritike učinili su ga čovjekom zdravog rasuđivanja i širokih pogleda.“³¹ Značajno je da Millerov nedostatak formalnog obrazovanja nije prikazan kao prednost — naprotiv, bio je lišen „prednosti sveučilišnog obrazovanja“. No, iako mu okolnosti nisu dopuštale sveučilišni studij, White je pažljivo istaknula njegov neumoran, samoinicijativan trud u stjecanju znanja i kritičke sposobnosti što ih je pritom razvio (pretežito u javnoj knjižnici u Poultneyju).

Potpuno je jasno da Ellen G. White nikada nije prikazivala intelektualna nastojanja i akademska postignuća reformatora kao prepreku, nego kao dragocjeno sredstvo za misiju koju su imali, i još više — kao vrlinu njihova karaktera, kada su bila udružena s moralnim integritetom i pobožnošću. Samo je u slučaju Erazma akademska izobrazba prikazana kao nešto nedovoljno, ali ni tada ne i negativno samo po sebi, dok broj suprotnih primjera — akademskih velikana koji su bili hrabri i vjerni reformatori — daleko nadmašuje taj jedan manje pozitivan slučaj. To što je Ellen G. White izabrala prikazati povijest reformacije na takav način još je značajnije ako držimo na umu da je tekst *Velikog sukoba* izvorno napisan i objavljen upravo u vrijeme mukotrpnih napora da se provede reforma na Battle Creek Collegeu, koji je bio pretjerano usmjeren na akademska postignuća i studije klasičnih je-

29 „Wycliffeova Biblija bila je prevedena s latinskoga teksta, koji je sadržavao mnoge pogreške. ... 1516. godine, oko godinu dana prije pojave Lutherovih teza, Erazmo je objavio svoje grčko i latinsko izdanje Novoga zavjeta. Sada je, po prvi put, Božja riječ bila tiskana na izvornome jeziku. U tom su djelu mnoge pogreške ranijih prijevoda bile ispravljene, a smisao jasnije izražen.“ White, 245.

30 Čim su izašli novi prijevodi (RV, ARV, ASV) čiji Novi zavjet se temeljio na kritičkom grčkom tekstu Westcotta i Horta (1881.), Ellen G. White ih je citirala. Za više o njezinim reakcijama na biblijske prijevode temeljene na grčkom kritičkom tekstu koji je uzeo u obzir nedavno otkrvene i od Erazmovih daleko starije rukopise aleksandrijskog tipa poput Codexa Sinaiticus (kojeg je na Sinaju 1844. otkrio Tischendorf), vidi Arthur. L. White, „The E. G. White Counsel on Versions of the Bible“; posljednji pristup: 26. 5. 2025.; whiteestate.org/legacy/issues-versions-html. Vidi također i članke na stranicama Instituta za biblijska istraživanja (BRI): Johannes Kovar (Seminar Bogenhofen), „The Textus Receptus and Modern Bible Translations“; www.adventistbiblicalresearch.org/wp-content/uploads/Which-Version-Can-We-Trust_0.pdf; posljednji pristup: 26. 5. 2025. i Arthur Ferch, „Which Version Can We Trust?“; posljednji pristup: 26. 5. 2025.; www.adventistbiblicalresearch.org/wp-content/uploads/Textus-Receptus-and-Modern-Bible-Translations.pdf. Za stavove E. G. White o varijacijama u biblijskim rukopisima, vidi EW 220-221 i 1 SM 16.

31 White, *The Great Controversy between Christ and Satan*, 1911, 317.

zika i kulture, na štetu poučavanja Biblije i tjelesnog razvoja — o čemu će biti više riječi u sljedećem poglavlju.

Savjeti namijenjeni ispravljanju obrazovanja na Battle Creek Collegeu

Nakon pregleda povoljnih prikaza akademskih nastojanja reformatora iz pera E. G. White, uključujući učenje jezika, mogli bismo se zapitati zašto nalazimo njezine izjave koje djeluju kao da obeshrabruju široko obrazovanje:

„I učitelji i učenici smatrali su da je, kako bi se steklo obrazovanje, nužno proučavati djela pisaca koji zastupaju nevjeru, jer njihova djela sadrže poneki blistavi dragulj misli. No, tko je začetnik tih dragulja misli? — Bog, i jedino Bog; jer On je izvor svakoga svjetla. Zar sve ono što je bitno za zdravlje i rast duhovne i moralne naravi nije već sadržano na stranicama Svetoga pisma? ... Zašto bismo se morali probijati kroz masu zabluda sadržanih u djelima pogana i nevjernika da bismo došli do poneke intelektualne istine, kad nam je sva istina već dana na raspolaganje?”³²

Zastupa li Ellen G. White ovdje stav da bismo trebali proučavati isključivo Bibliju? Neki ovakav tekst tumače kao poziv da zabijemo glavu u pijesak, umjesto da se, poput Wycliffea — koji je, prema White, upravo zahvaljujući poznavanju zabluda mogao raskrinkati iste — suočimo s autorima s kojima se ne slažemo. Sljedeća izjava također bi se mogla protumačiti kao antiintelektualna:

„Mnogi predmeti koji zaokupljaju studentsko vrijeme nisu bitni ni za korisnost ni za sreću; no, bitno je da svaki mladić i svaka djevojka stekne temeljito poznavanje svakodnevnih dužnosti. Ako je potrebno, mlada žena može ostati bez znanja francuskoga jezika i algebre, pa čak i bez sviranja klavira; ali neophodno je da nauči praviti dobar kruh, krojiti uredno pristalu odjeću i učinkovito obavljati mnoge kućanske dužnosti.”³³

White je napisala i nešto što se čini kao obeshrabrivanje učenja drevnih jezika:

„Vrijeme koje mnogi troše na studiranje klasičnih jezika i kulture bolje bi bilo utrošiti na pomno, marljivo proučavanje Božje riječi. Znanje o Božjoj riječi vrjednije je od grčkoga ili latinskoga jezika. ... Srce me boli kad pomislim da je nekima zaista naštetilo prekomjerno učenje iz knjiga. Bili bi mnogo kvalificiraniji za rad kad bi znali manje — mnogo manje — o ljudskim autorima, a imali dublje znanje o Bogu i istini koja čovjeka može učiniti mudrim za spasenje.”³⁴

Čini se da je svoje negodovanje White usmjerila i prema teološkom obrazovanju:

„Mnogi smatraju da je kao priprema za kršćansko djelovanje nužno steći široko znanje iz povijesne i teološke literature. Misle da će im to znanje pomoći u poučavanju evanđelja. No, njihovo mukotrпно proučavanje mišljenja ljudi više slabi nego jača njihovu službu. Kad vidim knjižnice ispunjene teškim svescima povijesne i teološke

32 Ellen G. White, *Christian Education* (Battle Creek, MI: International Tract Society, 1893), 98.

33 Ellen G. White, *Education* (Mountain View, CA: Pacific Press Publishing Association, 1903), 216.

34 Lt 192, 1897, par. 4; Ellen G. White, *Letters and Manuscripts*, vol. 12 (Silver Spring, MD: Ellen G. White Estate, 2010).

učenosti, pomislim: Zašto trošiti novac za ono što nije kruh?”³⁵

Usto, White je izrazila žaljenje zbog dugih godina koje adventistički studenti provode u stjecanju obrazovanja:

„Sada je vrijeme kada je važno obavljati samo onaj rad koji je nužan. Duge godine pripreme nisu apsolutna nužnost. ... Dok se toliko toga ulaže kako bi se nekolicini omogućilo iscrpno obrazovanje, mnogi žedaaju za znanjem koje bi mogli steći u nekoliko mjeseci; jedna ili dvije godine bile bi za njih velik blagoslov.”³⁶

Sve gore navedene tvrdnje i citate rado koriste vjernici koji se protive akademskoj teologiji i bilo kojem drugom obliku visokog obrazovanja. Doista se čini neobičnim da je White napisala ovakve izjave, a zatim objavila novo izdanje *Velikog sukoba* (1911) u kojem još uvijek uzdiže akademsko obrazovanje kao nešto što je bilo veliki blagoslov za život i misiju reformatora. Njezino mišljenje o njima očito se nije promijenilo do kraja njezinog života. Ali, je li se možda situacija u kojoj se nalaze adventisti promijenila toliko da ono što je Ellen G. White pohvalila kod reformatora potom obeshrabruje među adventistima? Jesu li naši dugi akademski studiji i dublje proučavanje stranih i klasičnih jezika zaista štetni za nas osobno i za Božje djelo? Odgovor leži u kontekstu.

1872.: Svjedočanstvo „Ispravno obrazovanje“ i osnivanje Battle Creek Colleegea

Battle Creek College, prva obrazovna ustanova koju je osnovala Adventistička Crkva, započeo je s radom 3. lipnja 1872. kao „crkvena škola“ s 12 učenika, koje je podučavao njezin osnivač Goodloe H. Bell, a dvije godine kasnije prerastao u učilište (eng. college).³⁷ Te iste godine (1872.) Ellen G. White piše svoje prvo svjedočanstvo o obrazovanju, naslovljeno „Ispravno obrazovanje“ [„Proper Education“].³⁸

Vještine kritičkog promišljanja u „Ispravnom obrazovanju“

U njemu prvo upozorava na ozbiljno odstupanje od ispravnog obrazovanja—„strogu obuku mladih“ koja ne dopušta razvitak djetetove individualnosti, jer je ona „utopljena u onome koji nadgleda njegov odgoj“, „poput dresiranja nijemih životinja“ — „vladavina željezne šake“ koja proizvodi djecu „nesposobnu da misle, djeluju i odlučuju sama za sebe”.³⁹ Ova misao podsjeća na njezinu kasniju poznatu izjavu u knjizi *Odgoj i obrazovanje [Education]*: „Zadatak pravog obrazovanja je razvijati tu moć, osposobiti mlade da budu mislioci, a ne puki re-

35 Ellen G. White, *Counsels to Parents, Teachers and Students Regarding Christian Education* (Mountain View, CA: Pacific Press Publishing Association, 1913), 379.

36 Ellen G. White, *Special Testimonies on Education* (N.p, 1897), 109.

37 Allan G. Lindsay, “Goodloe Harper Bell, Pioneer Seventh-Day Adventist Christian Educator” (Berrien Springs, MI, Andrews University, 1982), 55–56.

38 Ellen G. White, “Proper Education,” in *Testimony for the Church*, No. 22 (Battle Creek, MI: Seventh-day Adventist Publishing Association, 1872). Ovaj je članak također bio objavljen u dijelovima u časopisu *Health Reformer*, počevši od rujanskog broja iste godine, te nastavljen u brojevima za travanj, svibanj, lipanj, srpanj i rujanj 1873. godine.

39 White, 9.

flektori tuđih misli⁴⁰, premda se ova kasnija izjava više bavi razvojem originalnog mišljenja, dok prva više ističe potrebu za razvojem unutarnje samodiscipline. Dakle, na samom početku svog prvog svjedočanstva o obrazovanju, White je naglasila važnost poučavanja *vještina kritičkog promišljanja*. Ostatak članka razrađuje još dva s tom idejom povezana naglasaka: holističko obrazovanje i izgradnju karaktera.

Prvo spominjanje „akademskih kvalifikacija“

White kaže da bi se „načela i navike učitelja trebale smatrati važnijima čak i od njegovih književnih kvalifikacija“ te da bi trebao imati „jednako zanimanje za tjelesni, mentalni, moralni i duhovni odgoj svojih učenika“ kako bi mogao „oblikovati umove svojih učenika, kao i poučavati ih znanostima”.⁴¹ Tako se izraz „književne kvalifikacije“ [„literary qualifications“] pojavljuje već u prvom svjedočanstvu E. G. White o obrazovanju. Važno je napomenuti da je pojam „književni“ u to vrijeme imao šire značenje nego danas, bliže pridjevu „knjiško“ i odnosio se otprilike na ono što mi danas označavamo pridjevom „akademski”.⁴² White nikako ne prikazuje takve kvalifikacije negativno; ona samo naglašava da je čak i ta vrijedna osobina manje važna od „načela i navika učitelja”⁴³, što je stav koji je teško osporiti još otkako je izumljena atomska bomba.⁴⁴ Štoviše, u istome ulomku White ne zaboravlja spomenuti da je zadaća učitelja jednako i „poučiti ih znanostima”.⁴⁵ Dakle, od samih početaka svog pisanja o obrazovanju Ellen G. White nikada nije zauzimala stav „ili-ili“, suprotstavljajući znanost i akademsko obrazovanje izgradnji karaktera, nego se zauzimala za „i jedno i drugo“, slično

40 White, *Education*, 17.

41 White, „*Proper Education*,” 9.

42 Rječnik Noaha Webstera iz 1828. godine definira pojam na sljedeći način:

„LIT'ERARY, pridjev [lat. *literarius*].

Odnosi se na književnost, na *učenost ili učene ljude*, npr. književna povijest; književni razgovor.

Ono što proizlazi iz erudicije, npr. književna slava.

Bogat erudicijom; upućen u književnost, npr. književnik.

Sastoji se od književnosti, tj. pisanih ili tiskanih djela; npr. književno vlasništvo.”

— Noah Webster and Hezekiah Howe, *An American Dictionary of the English Language* (New York: S. Converse, 1828).; isticanje dodano.

Srodna riječ dodatno pojašnjava značenje:

„LITERA'TI, imenica množine [lat. *literatus*]. Učeni ljudi; ljudi učenosti.” Webster and Howe.

Poznavanje značenja riječi *erudicija* [“erudition”] toliko prisutnoj u definiciji riječi *literary* daje još potpuniju sliku onoga što je taj pridjev značio u to doba:

“ERUDI'TION, imenica. *Učenost; znanje stečeno učenjem iz knjiga ili poduke profesora*; osobito knjiško nasuprot (prirodno)znanstvenom znanju, npr. *povijest, antika i jezici*.” Webster and Howe.; isticanje dodano.

Ova područja znanja dio su akademskih disciplina koje danas nazivamo humanističkim i društvenim znanostima, a čije je svladavanje u vrijeme Ellen G. White bilo nužno za stjecanje akademskog stupnja *Bachelor of Arts* (prvostupnika humanističkih znanosti).

43 White, „*Proper Education*,” 9.

44 Pozitivistički i scijentistički pogled na život, premda još uvijek ima iskrenih, ali naivnih pristaša, još od tada je u stalnom opadanju.

45 White, „*Proper Education*,” 9.

Isusovoj uputi iz Mateja 23,23: „Ovo je trebalo činiti, a ono ne propuštati.”⁴⁶

Holistički pristup u „Ispravnom obrazovanju“

Ono na što Ellen G. White jest upozorila u svom prvom svjedočanstvu o obrazovanju bilo je to da su tadašnji uobičajeni oblici školovanja bili fizički nezdravi za učenike. Jedan od najupečatljivijih opisa glasi:

„Pet sati svakog dana mnoga su mala djeca provodila u učionicama koje nisu bile pravilno prozračene ni dovoljno velike da bi omogućile zdravo okruženje za učenike. ... Mala djeca, čiji udovi i mišići još nisu snažni niti je mozak razvijen, držana su zatvorena u prostorijama na svoju štetu.”⁴⁷

Posebno je ogorčena bila na pripisivanje iznenadnih smrti školske djece „posebnoj providnosti Božjoj“, nazivajući takve tvrdnje „bogohuljenjem”.⁴⁸ Umjesto toga, škole i roditelji trebali bi biti upoznati s pravim uzrokom takvih smrti — nedovoljnom brigom za tjelesno zdravlje i razvoj djece, dok je um istodobno bio pretjerano opterećen.⁴⁹ White potom opisuje postupnu fizičku degeneraciju ljudske vrste tijekom tisuća godina „kršenja fizičkog zakona“ i „zakona zdravlja”.⁵⁰ Kao posljedica toga, „bolest se prenosila s roditelja na djecu, iz naraštaja u naraštaj”.⁵¹ Sljedeći ključni ulomak njezina je ocjena dotadašnjeg obrazovanja, ali istodobno i savjet adventističkim obrazovnim djelatnicima kako da vode Battle Creek College i sve buduće „crkvene škole“:

„Da je obrazovni sustav u prošlim naraštajima bio vođen na posve drukčiji način, današnja mladež ne bi bila tako pokvarena i bezvrijedna. Upravitelji i učitelji škola trebali su biti oni koji razumiju fiziologiju i koji se zanimaju ne samo za to da poučavaju mlade znanosti već i očuvanju zdravlja, da bi nakon što steknu znanje, mogli to znanje najbolje iskoristiti. Uz nastavu je trebalo biti i prilike za razne oblike rada, kako bi učenici mogli biti zaposleni i imati nužno fizičko kretanje izvan školskih sati.”⁵²

Ostatak članka posvećen je buđenju svijesti roditelja i učitelja o potrebi da se takvo holističko obrazovanje provodi i kod kuće i u školama. Ellen G. White još jednom podsjeća čitatelje da tjelesni rad ne zagovara iz antiintelektualnih pobuda: „Tjelesni rad neće spriječiti razvoj uma. Nipošto. Prednosti stečene tjelesnim radom uravnotežit će osobu i spriječiti preopterećenost uma.”⁵³ Prilike za fizički rad trebale bi postojati kako bi se „i tjelesno i mentalno moglo *jednako* vježbati.”⁵⁴ To je potrebno i zato što „stalno naprezanje mozga, dok su

46 Osim ako nije drukčije naznačeno, svi biblijski redci su iz Jeruzalemske Biblije (Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 2023.).

47 White, “Proper Education”, 10.

48 White, 10.

49 White, 10–13.

50 White, 15–17.

51 White, 17.

52 White, 19.

53 White, 35.

54 White, 36. Isticanje dodano.

mišići neaktivni, slabi živce, a učenici tada osjećaju gotovo neodoljivu želju za promjenom i uzbuđljivim zabavama. Nakon što su satima bili zatvoreni i učili, kada se napokon oslobode, ponašaju se gotovo divlje.”⁵⁵ Tjelesni i karakterni odgoj nikada nije zagovaran kao zamjena za akademsko obrazovanje. Nije riječ o pozivu na smanjivanje obrazovanja, nego je „u prošlim naraštajima trebalo biti osigurano obrazovanje daleko *širih* razmjera”.⁵⁶

Štoviše, unatoč tome što je istaknula manjkavosti postojećeg školskog sustava koji je djece preopterećivao učenjem, zanemarujući pritom njihov tjelesni razvoj, Ellen G. White prizna je da različiti pojedinci imaju različite predispozicije:

„Intelektualni, tjelesni i moralni odgoj trebaju biti povezani kako bi muškarci i žene bili cjelovito razvijeni i uravnoteženi. Neki su sposobni za veće intelektualne napore od drugih, dok su drugi skloni uživati u fizičkom radu. I jedni i drugi trebaju raditi na onome u čemu su slabi. ... Umovi misaonih ljudi često previše rade. Oni često rastrošno koriste svoje mentalne sposobnosti, dok druga skupina, čiji je najviši cilj u životu fizički rad, ne koristi svoj um. Njihovi mišići jesu aktivni, ali je njihov mozak lišen intelektualne snage, baš kao što misaoni radnici, koji zanemaruju vježbanje mišića, lišavaju svoje tijelo snage i životnosti. Oni koji su zadovoljni time da svoj život posvete samo fizičkom radu, prepuštajući drugima da za njih misle dok oni samo izvršavaju što su drugi osmislili, imat će snagu u mišićima, ali slab intelekt. Njihov će utjecaj na dobro biti malen u usporedbi s onim što bi mogao biti kad bi koristili i um i tijelo.”⁵⁷

Ellen G. White potom opet upozorava na one koji se oslanjaju isključivo na misaoni rad te više puta tako komentira jednu i drugu krajnost. To dodatno naglašava činjenicu da ona nikada nije bila protiv intelektualnog i akademskog obrazovanja, nego se zalagala za holističko obrazovanje, kako je sažeto u prvoj rečenici gornjeg ulomka. Iako upozorava da je vremena malo, ipak kaže da „čak i u ovim posljednjim danima, možemo mnogo učiniti da ispravimo postojeće zablude u obrazovanju mladih”.⁵⁸ Zatim daje konkretne smjernice za crkvene škole:

„Svakodnevni, sustavni fizički rad treba biti dio obrazovanja mladih čak i u ovo kasno vrijeme. Mnogo se toga može postići povezivanjem fizičkog rada i škole. Slijedeći taj plan, učenici će osjetiti živost duha i jasnoću misli, i moći će obaviti više mentalnog rada u određenom vremenu nego samo učenjem. Također će moći napustiti školu neokrnjena zdravlja, sa snagom i hrabrošću da ustraju u svakom položaju na koji ih Božja providnost postavi.”⁵⁹

Važnost akademskog obrazovanja pastora u „Ispravnom obrazovanju“

Zaključak njezina članka iznimno je jasan kada je riječ o pozitivnom stavu prema akademskom obrazovanju. Ellen G. White upozorava da neobrazovani propovjednici „mogu biti

55 White, 39.

56 White, 36. Isticanje dodano.

57 White, 43.

58 White, 45.

59 White, 45.

slabi u *temeljnim granama obrazovanja* i ne uspijevaju učiniti onoliko dobra koliko bi mogli, da su imali prednosti dobre škole⁶⁰. Potom prodire u srž kršćanskog antiintelektualizma:

„Neznanje neće povećati poniznost niti duhovnost nijednog ispovijedanog Kristovog sljedbenika. Istine Božje riječi najbolje može cijeniti intelektualni kršćanin. Krista mogu više proslaviti oni koji mu služe s razumijevanjem. Veliki cilj obrazovanja jest omogućiti nam da upotrijebimo sposobnosti koje nam je Bog dao na način koji će najbolje predstaviti religiju Biblije i proslaviti Boga. Za sve talente koje nam je Bog povjerio dugujemo zahvalnost Onome koji nam je dao život. Naša je dužnost prema Stvoritelju da te talente razvijamo i usavršavamo. Obrazovanje će izbrusiti um, razviti njegove moći i usmjeriti ih s razumijevanjem, kako bismo mogli biti korisni u promicanju Božje slave.”⁶¹

Kršćanin je odgovoran Bogu za sve svoje talente, uključujući intelektualne, a njihovo nje-govanje „predstavlja religiju Biblije i proslavlja Boga”, baš kao što je to bio slučaj s Wycliffeom i reformacijskim vođama koji su slijedili nakon njega. Na kraju, Ellen G. White još jednom jasno pokazuje da pod pojmom intelektualnog obrazovanja ne podrazumijeva isključivo pro-učavanje Biblije, jer u posljednjem ulomku članka kaže: „Trebamo školu u kojoj bi oni koji tek ulaze u službu mogli naučiti *barem osnovne grane obrazovanja*, a gdje bi također mogli dublje i savršenije upoznati istine Božje riječi za ovo vrijeme.”⁶² U današnjoj terminologiji, to bi bili predmeti općeg obrazovanja, tj. akademskog sadržaja. Vodstvo Crkve se s time složilo: „[Škola] ima za cilj omogućiti poučavanje u svim granama obrazovanja, tako da, dok se pojedinci opremaju iz Božje riznice istine, u isto vrijeme mogu nadoknaditi obra-zovne manjkavosti i izaći, nakon odgovarajuće pripreme, spremni koristiti to oruđe za napredovanje Božjeg djela.”⁶³

Na taj način Ellen G. White pruža smjernice za uravnotežen obrazovni sustav u kojem nijedan vid ljudske naravi ne bi trpio niti ostao zanemaren.

Battle Creek College kao veliko razočaranje

Ipak, snovi Ellen G. White o cjelovitom i prepoznatljivo adventističkom obrazovanju ubrzo su bili osujećeni. Kad je školskom odboru i njegovom predsjedniku Sidneyju Brownsbergeru pročitala članak „Pravo obrazovanje“, priznali su da nemaju ideje na koji način osmisliti ku-rikulum koji bi uključivao fizički rad, kako je to opisano u njezinom tekstu.⁶⁴ Umjesto toga, pokrenuli su školu „prema ustaljenoj praksi“ i obećali da će fizički rad biti uveden kasnije. Međutim, to obećanje nije bilo ispunjeno čitava dva desetljeća, a kurikulum je u međuvreme-nu bio prilagođen ustaljenim neadventističkim obrazovnim programima, umjesto da učilište oblikuje vlastiti program s Biblijom u središtu.

60 White, 47. Isticanje dodano.

61 White, 47. Isticanje dodano.

62 White, 48. Isticanje dodano.

63 School Committee, “The Proposed School,” *Review and Herald* 39, no. 21 (May 7, 1872): 168.

64 Medardo Esau Marroquin, “The Historical Development of the Religion Curriculum at Battle Creek Col-lege, 1874-1901” (Berrien Springs, MI, Andrews University, 2001), 49.

Dugotrajan (5–7 godina) kurikulum usmjeren na studije klasičnih jezika i kulture

Iako je Marroquinova disertacija daleko najtemeljitiiji povijesni prikaz kurikuluma u Battle Creeku,⁶⁵ George Knight izvršno sažima njegovo prvo desetljeće:

„U središtu kurikuluma učilišta nalazio se program klasičnih studija namijenjen stjecanju diplome prvostupnika humanističkih znanosti (Bachelor of Arts), čije se trajanje tijekom povijesti mijenjalo između pet i sedam godina. Proučavanje latinskog jezika i klasičnog (a ne biblijskog) grčkog, kao i ‘poganskih autora’ (npr. Ciceron, Vergilije, Homer i Kvintilijan), činilo je kostur i većinu sadržaja njegova najprestižnijeg studijskog programa. Uprava nije zahtijevala izučavanje Biblije ni kršćanske religije, niti ga je preporučivala u glavnim programima, iako su studenti mogli izabrati slušati predavanja iz Biblije koja je držao Uriah Smith ... [ali] relativno malo studenata se potrudilo iskoristiti tu priliku.”⁶⁶

Brownsberger je dao ostavku 1881. godine, zaklevši se da nikada više neće raditi u obrazovnom sustavu Crkve ako on neće biti temeljen na savjetima iz „svjedočanstava”.⁶⁷ Njegov nasljednik, nedavno obraćen Alexander McLearn, situaciju je samo pogoršao. Iako je imao doktorat iz teologije, njegova je osobnost bila problematična do te mjere da je vrlo brzo nakon dolaska ušao u sukob s osnivačem škole, Goodloeom Bellom.⁶⁸ Osim klasičnog kurikuluma prepunog moralno upitnih mitova i priča i nedostatka tjelesnog odgoja, McLearn je opustio disciplinska pravila fakulteta vezana uz „muško-žensko druženje”.⁶⁹ Gotovo desetljeće duga kriza na Battle Creek Collegeu kulminirala je zatvaranjem za akademsku godinu 1882./83., jer je odbor povjerenika zaključio da učilište više ne odražava vrijednosti niti ispunjava potrebe Adventističke Crkve. Ovo je bio poziv na buđenje koji je konačno potaknuo upravu učilišta da poduzme korake prema reformi. Ipak, to je zahtijevalo vrijeme, kao i pažnju i ustrajnost na svakom koraku, posebno s obzirom na to da je Battle Creek College utjecao na kurikulume drugih crkvenih škola koje su se u međuvremenu otvorile.

Savjeti Ellen G. White citirani na početku poglavlja, koji se naizgled protive akademskom obrazovanju, pojavili su se upravo u tom kontekstu. Ono što je zabrinjavalo White nije bilo učenje latinskog i grčkog samo po sebi, već činjenica da se te jezike učilo kroz stalno čitanje nemoralnih priča, nauštrb proučavanju biblijskih pripovijesti. Nije se protivila samom učenju jezika (iako bi učenje biblijskog *koinē* grčkog bio daleko logičniji izbor od isključivo klasičnog grčkog). Htjela je da uprava shvati da se „znanje koje je potrebno za praktičnu upotrebu može steći i bez proučavanja literature koja je iskvarena i koja kvari”.⁷⁰

65 Marroquin, “The Historical Development of the Religion Curriculum at Battle Creek College, 1874-1901.”

66 George R. Knight, *Myths in Adventism: An Interpretive Study of Ellen G. White, Education, and Related Issues* (Washington, D.C: Review & Herald Publishing Association, 1985), 31.

67 Knight, 32.

68 Marroquin, “The Historical Development of the Religion Curriculum at Battle Creek College, 1874-1901,” 66.

69 Marroquin, 69.

70 White, *Counsels to Parents, Teachers and Students Regarding Christian Education*, 382.

Pitanje prioriteta i poziva

Još jedna briga Ellen G. White ticala se postavljanja prioriteta: „Ne kažem da je pogrešno učiti latinski i grčki, ali kažem da je pogrešno zanemariti predmete koji čine temelj obrazovanja kako bi se um opteretio proučavanjem ovih viših grana.“⁷¹ Za nju predmeti iz klasičnih jezika nikada nisu mogli nadmašiti važnost fizioloških predmeta, koji su u kurikulumu bili znatno slabije zastupljeni.⁷² Zato je tvrdila da je „proučavanje latinskog i grčkog daleko manje važno za nas same, za svijet i za Boga od temeljitog proučavanja i pravilne uporabe cijelog ljudskog organizma.“⁷³ Kada se imaju na umu stvarne okolnosti na Battle Creek Collegeu, čitatelju postaje mnogo jasnije zašto je Ellen G. White davala takve izjave.

Na kraju dolazimo do često zanemarene, ali ključne točke: nisu svi pozvani na istu razinu akademskog znanja. Uzimajući ponovno primjer klasičnih jezika, White piše: „Postoje konteksti u kojima su potrebni stručnjaci za grčki i latinski. Neki moraju učiti te jezike i to je u redu, ali to je mali broj ljudi — ne moraju ih svi učiti.“⁷⁴ Drugim riječima, „postoje *pozivi* za koje je znanje grčkog i latinskog potrebno.“⁷⁵ Time dolazimo do najvažnije pouke: viši akademski stupnjevi nikada nisu svrha sami sebi — oni služe određenoj misijskoj svrsi, pozivu koji netko ima od Boga. O tome, kao i o srodnim temama, bit će više riječi u sljedećem poglavlju.

Buđenje za misijsku važnost akademskog obrazovanja

Iako je motiv za otvaranje prve adventističke škole bio kombinacija (1) želje da se adventističkoj djeci osigura bolje opće obrazovanje temeljeno na biblijskim načelima i (2) težnje da se budući propovjednici bolje osposobe za svoju službu, Ellen G. White je ubrzo shvatila da postoji i specifičniji misijski put za koji je potrebno temeljito akademsko obrazovanje.

Posebna misija dosezanja visokoobrazovanih slojeva

Ellen G. White je prepoznala sve veće mogućnosti za dopiranje do visokoobrazovanih slojeva i shvatila da adventisti moraju krenuti novim putevima kako bi se za tu misiju pripremili. To je uključivalo ne samo unaprjeđenje akademskog obrazovanja u adventističkim ustanovama nego ponekad i odlazak izvan njihovih okvira.

Pohađanje visokoškolskih ustanova izvan adventističkog obrazovnog sustava

Zašto će nekima biti potrebna detaljnija akademska izobrazba (poput klasičnih jezika, spomenutih na kraju prethodnog poglavlja), a drugima ne, možda je najbolje nagoviješteno u ovom za neke iznenađujućem savjetu Ellen G. White, prvi put objavljenom 1889. godine:

⁷¹ White, 218.

⁷² Vidi tablice u Marroquin, “The Historical Development of the Religion Curriculum at Battle Creek College, 1874-1901,” 75–82.

⁷³ Ellen G. White, “The True Object of Education,” *The Youth’s Instructor*, April 7, 1898, par. 5.

⁷⁴ Ellen G. White, “The Bible in Our Schools,” *Review and Herald*, August 17, 1897, par. 4.

⁷⁵ White, *Counsels to Parents, Teachers and Students Regarding Christian Education*, 382. Istanje dodano.

„Željeli bismo da ima snažnih mladića, ukorijenjenih i utemeljenih u vjeri, koji imaju tako živu povezanost s Bogom da bi, ako ih na to savjetuju naša vodeća braća, mogli ući u više škole u našoj zemlji, gdje bi imali šire područje za proučavanje i promatranje. Druženje s različitim vrstama umova, upoznavanje s načinom rada i rezultatima popularnih metoda obrazovanja i poznavanje teologije kakva se podučava u vodećim obrazovnim institucijama, bili bi od velike vrijednosti za takve radnike, *pripremajući ih za rad među obrazovanim slojevima* i za suočavanje s prevladavajućim zabludama našeg vremena.“⁷⁶

Drugim riječima, oni koji su pozvani naviještati Evanđelje „obrazovanim slojevima“ trebaju pohađati neadventističke visokoškolske ustanove kako bi se upoznali s načinom njihova razmišljanja i tako ih mogli bolje razumjeti i dosegnuti. Neki vjernici su skloni ‘akademske tipove’ unaprijed otpisati kao beznadne kad je u pitanju vjera, no Ellen G. White tvrdi da upravo oni trebaju prvi čuti poruku evanđelja:

„One koji pripadaju višim slojevima društva treba tražiti s nježnom naklonošću i bratskim obzirom. Ljude iz poslovnog svijeta, na visokim položajima povjerenja, ljude s izraženim darom za izume i znanstvene uvide, genijalce, učitelje evanđelja čiji umovi još nisu došli u dodir s posebnim istinama za ovo vrijeme — upravo oni trebaju prvi čuti poziv.“⁷⁷

Napredno akademsko obrazovanje ne samo da će pomoći adventistima u dosezanju takvih umova nego će im pomoći i „za suočavanje s prevladavajućim zabludama našeg vremena“—isti motiv koji je White istaknula godinu ranije kada je pisala o Wycliffeovom akademskom razvoju u izdanju *Velikog sukoba* iz 1888. godine.⁷⁸ To uključuje i proučavanje neadventističkih autora. Dakle, savjeti protiv čitanja „bezbožničke literature“ jasno su bili usmjereni na adventističku djecu koja pohađaju adventističke škole i učilišta i koja imaju pravo na određene smjernice na počecima svog (visoko)obrazovnog puta, kako ne bi gradili na pogrešnim i po vjeru i karakter razarajućim temeljima. No, to se ne odnosi na specijalizirane obrazovne putove i pozive, poput službe među visokoobrazovanim. Štoviše, Ellen G. White podsjeća da su upravo na taj način djelovali i Bibliji vjerni Valdenzi u srednjem vijeku: „To je bila metoda kojom su se služili drevni Valdenzi, a ako ostanu vjerni Bogu, naša mladež kao i njihova može učiniti dobro djelo i tijekom školovanja, sijući sjeme istine u umove drugih.“⁷⁹ Dakle, stoljećima prije poznatih reformatora i Valdenzima je akademsko obrazovanje bila ključna sastavnica njihove misije.

Ohrabrivanje na studiranje filozofije, povijesti i dosezanje najvišeg akademskog stupnja

Uvjerena da će takvih mogućnosti biti sve više, Ellen G. White potiče mlade: „Ispravno je što

76 White, 213. Izvorno iz “Testimony,” No. 33., 1889.

77 Ellen G. White, *Christ’s Object Lessons* (Oakland, CA: Pacific Press Publishing Association, 1900), 230.

78 Ellen G. White, *The Great Controversy between Christ and Satan* (Oakland, CA: Pacific Press Publishing Association, 1888), 80.

79 White, *Counsels to Parents, Teachers and Students Regarding Christian Education*, 213.

osjećate da trebate dosegnuti najviši stupanj obrazovne ljestvice. Filozofija i povijest su važni predmeti.⁸⁰ Takva izjava može zvučati čudno onima koji se protive i najmanjem uključivanju filozofije u adventističke teološke kurikulume. Naravno, White taj savjet prati uvjetom:

„Ali vaša žrtva vremena i novca neće ništa vrijediti ako svoja postignuća ne koristite na slavu Božju i za dobro čovječanstva. Ako poznavanje znanosti nije odskočna daska prema ostvarenju najviših ciljeva, ono je bezvrijedno. Obrazovanje koje ne pruža znanje trajno poput vječnosti — nema svrhu. Ako vam nebo i budući, besmrtni život nisu pred očima, vaša postignuća nemaju trajnu vrijednost.“⁸¹

Međutim, iza ove opomene odmah slijedi nedvosmisleno ohrabrenje: „Ali ako vam je Isus učitelj — ne samo jedan dan u tjednu, nego svaki dan i svaki sat — *možete imati Njegov osmijeh odobravanja i nad stjecanjem akademskog obrazovanja*.“⁸² Štoviše, White mladima postavlja visok izazov:

„Dragi mladi, što je cilj i svrha vašeg života? Jeste li ambiciozni u obrazovanju kako biste stekli ime i položaj u svijetu? Imate li misli koje se ne usuđujete izraziti: da ćete možda jednog dana stajati na vrhuncu intelektualne veličine; da ćete možda sjediti u savjetodavnim i zakonodavnim vijećima? U takvim težnjama nema ničeg pogrešnog. Svaki od vas može ostaviti svoj trag. Ne zadovoljavajte se osrednjim postignućima. Ciljajte visoko i uložite sav trud da dosegnete visoki standard.“⁸³ Jasno je da ništa od toga nije moguće bez stjecanja visokih akademskih stupnjeva.

Predviđanje budućnosti s više akademski obrazovanih adventista

Kao da prethodni izazovi nisu bili dovoljno iznenađujući, Ellen G. White ide korak dalje kad predviđa: „U budućnosti će biti još hitnije potrebe za *akademski kvalificiranim muškarcima i ženama* nego što je to bio slučaj u prošlosti, jer se pred nama otvaraju široka polja, već bijela za žetvu. Na tim poljima možete biti suradnici Božji.“⁸⁴ White uočava sve više mogućnosti za službu visokoobrazovanim. Važno je ovdje istaknuti da je (u toj izjavi iskorišten) pridjev „literary“ u 19. stoljeću imao mnogo šire značenje nego danas — odnosio se na „znanje iz knjiga“, odnosno na ono što danas povežujemo s humanističkim i društvenim znanostima.⁸⁵ Prema Ellen G. White, za očekivati je da će sve više ljudi stjecati takve kvalifikacije te — poput Daniela na babilonskom dvoru — to mogu i trebaju činiti: „Daniel je uvijek imao pred očima slavu Božju, a vi također trebate reći: Gospode, želim znanje, ne za vlastitu slavu, nego da ispunim Isusovo očekivanje — da milošću koju mi je dao oblikujem inteligentan kršćanski karakter.“⁸⁶

80 White, *Christian Education*, 89.

81 White, 89.

82 White, 89. Isticanje dodano.

83 Ellen G. White, „Importance of Education,” *Review and Herald* 61, no. 34 (August 19, 1884): 529.

84 White, *Christian Education*, 90.

85 Vidi fusnotu 42.

86 White, *Christian Education*, 90.

Osim ovog manjeg dijela adventista koje Bog poziva na posebnu misiju dosezanja visokoobrazovanih slojeva, opći porast razine obrazovanja među stanovništvom bila je stvarnost koju je White iskusiła već za svog života i što je možda također potaknulo njezino predviđanje o hitnijoj potrebi „akademske kvalificiranih muškaraca i žena“. Ta društvena promjena vrlo se opipljivo očitovala u pokretu za akreditaciju obrazovnih ustanova. Reakcija Ellen G. White na te promjene utjecala je na adventističke škole da krenu istim putem.

Okretanje akreditaciji kako je društvo postajalo obrazovanje

Premda je Battle Creek College otišao u krajnost s programom usmjerenim na klasične studije kako bi osigurao akademske diplome, Sutherland, koji mu se pridružio krajem 1890-ih kako bi pomogao u njegovoj reformi, otišao je u drugu krajnost. Ukinuo je svako poučavanje klasičnih jezika i dodjeljivanje akademskih diploma, izjavivši 1899. da je „prvu diplomu dodijelio papa”.⁸⁷ Mjesec dana kasnije, ponovno je napisao članak pod istim naslovom u kojemu je otišao toliko daleko da je izjavio da su „književne diplome klice i počeci razarajućih zala koja su prodrle u protestantizam i iz kojih poruka trećeg anđela sada poziva ljude da izađu”.⁸⁸ S druge strane, Ellen G. White nije se bavila pitanjem diploma, osim što je upozoravala studente koji su bezrazložno nizali jednu za drugom, dok su gubili sposobnost za službu.⁸⁹

Akreditacija Loma Linda Collegea

Početak 20. stoljeća pojavio se pokret za akreditaciju medicinskih fakulteta kako bi se bolje nadzirala kvaliteta obuke. Adventističko učilište za medicinske evanđeliste (College of Medical Evangelists) u Loma Lindi 1911. dobio je najnižu moguću ocjenu od strane Američke liječničke udruge (American Medical Association).⁹⁰ Izbor je bio ili se uskladiti sa zahtjevima akreditacijskog tijela ili nastaviti bez akreditacije, što bi zahtijevalo da studenti pohađaju neadventističke fakultete kako bi dobili dozvolu za rad u medicinskom području — pitanje koje je konačno riješeno 1930-ih.

Ellen G. White jest rekla da adventisti ne bi trebali biti „vezani niti koncem uz obrazovne politike onih koji ne raspoznaju Božji glas i koji neće poslušati Njegove zapovijedi”.⁹¹ Crkvene vođe poput Bransona, McElhanyja i Howella smatrali su da to definitivno znači odbacivanje državne akreditacije, ali drugi, poput Percyja T. Magana, koji je bio na čelu Loma Linda Collegea, smatrali su da raniji savjeti E. G. White upućuju na budućnost s akreditacijom.⁹² Prisjetio se kako je Ellen G. White odgovorila kada su je pitali kakvu vrstu obrazovanja treba osigurati u Loma Lindi. Uzimajući u obzir mogućnost stjecanja medicinskog obrazovanja

87 E. A. Sutherland, “Why the Battle Creek College Can Not Confer Degrees,” *Review and Herald* 76, no. 41 (October 10, 1899): 655.

88 E. A. Sutherland, “Why the Battle Creek College Can Not Confer Degrees,” *Review and Herald* 76, no. 46 (November 14, 1899): 740.

89 Knight, *Myths in Adventism*, 39.

90 Knight, 39.

91 White, *Counsels to Parents, Teachers and Students Regarding Christian Education*, 255.

92 Knight, *Myths in Adventism*, 40–41.

koje propisuje država na svjetovnim fakultetima, gdje je uobičajeno suočiti se s izazovima u vezi s držanjem subote, Ellen G. White je zaključila:

„Upravo zbog tih posebnih kušnji s kojima se naša mladež mora suočiti u svjetovnim medicinskim školama treba osigurati pripremno *i napredno medicinsko* obrazovanje u našim vlastitim školama, pod vodstvom kršćanskih učitelja. Naše veće obrazovne ustanove u sklopu unijâ konferencijâ u raznim poljima trebaju biti stavljene u najpovoljniji položaj kako bi mogle *kvalificirati našu mladež za ispunjavanje uvjeta koje državna zakonodavstva propisuju* za studente medicine. Treba osigurati najkvalitetniji nastavni kadar, kako bi naše škole bile podignute na odgovarajući standard. Mladi, a i oni stariji koji osjećaju da im je dužnost osposobiti se za posao koji *zahtijeva polaganje određenih ispita propisanih zakonom*, trebali bi moći u našim unijskim školama *dobiti sve što je potrebno za upis na medicinski fakultet*. ... Medicinsko učilište u Loma Lindi treba biti najvišeg ranga, jer oni koji su u toj školi imaju povlasticu održavati živu vezu s naj mudrijim od svih liječnika, od kojeg dolazi znanje višeg reda. A za posebnu pripremu one naše mladeži koja ima jasna uvjerenja o svojoj dužnosti da stekne medicinsko obrazovanje koje će im *omogućiti polaganje ispita koje zakon zahtijeva od svih* koji se žele baviti liječničkom praksom kao *redovno kvalificirani liječnici*, mi *trebamo pružiti sve što se zahtijeva*, kako ta mladež ne bi bila prisiljena pohađati medicinske škole koje vode ljudi koji nisu naše vjere.”⁹³

Nema nikakve sumnje da Ellen G. White nije zamišljala adventiste sedmoga dana kako djeluju u nekoj vrsti paralelnog, duhovnog svijeta, odvojenog od zakona i propisa države. Da bi mogli obavljati liječničku praksu, adventisti su morali steći obrazovanje koje će im omogućiti stjecanje akademskih diploma priznatih od strane države. I slijedili su savjet E. G. White da se takve diplome, ako je moguće, steknu na adventističkom fakultetu, a ne na svjetovnom — što je značilo dobivanje akreditacije od istog tijela koje je dodjeljivalo akreditaciju i svjetovnim fakultetima.

Još je jednom reakcija Ellen G. White pokazala zabludu razmišljanja u kategorijama „ili-ili“ kada su jasno moguće opcije „i jedno i drugo“. Uputila je na to da adventistička učilišta mogu zadržati svoj poseban karakter i istodobno dobiti državnu akreditaciju — mogu održavati i najviše akademske i najviše biblijske standarde. Kada je to shvaćeno, druge adventističke obrazovne ustanove slijedile su primjer Loma Linde i, počevši od druge polovice 20. stoljeća, mnogi adventistički fakulteti stekli su status sveučilišta. Danas je to otišlo tako daleko da je čak i samostalna adventistička obrazovna ustanova (izvan službenih organizacija Adventističke crkve) Weimar College 2021. postao sveučilište (Weimar University) nakon što je ispunio zahtjeve državnih akreditacijskih tijela.⁹⁴

93 White, *Counsels to Parents, Teachers and Students Regarding Christian Education*, 479–80.

94 Weimar University Media, “Weimar Institute Becomes Weimar University,” June 12, 2021, <https://goldcountrymedia.com/news/190126/weimar-institute-becomes-weimar-university/>.

Trenutno stanje adventističkog akademskog obrazovanja u svjetlu savjeta Ellen White

Proteklih smo desetljeća svjedočili onome što je Ellen G. White predvidjela — procvatu stjecanja „akademskih kvalifikacija“, tj. akademskog obrazovanja i odgovarajućih diploma, kako među općim stanovništvom tako i među adventistima — i to je, prema White, ispravno sve dok se Bog ne zaboravlja ili zanemaruje. Naravno, nitko ne bi trebao gledati na sadašnje adventističko obrazovanje kroz ružičaste naočale. Ljudska priroda je sklona fenomenu njihala, pa su naponi za dobivanje akreditacije ponekad ponovno gurnuli škole u početnu zamku Battle Creek Collegea — gubitak adventističkog identiteta. Ako Biblija i vrijednosti i vjerovanja Adventističke Crkve prestanu biti okosnica adventističkih obrazovnih ustanova i kurikuluma, mogu se očekivati opravdane reakcije zabrinutih članova Crkve, kao što je to bio slučaj u Battle Creek Collegeu 1882. godine. Ellen G. White je prepoznala važnost praćenja društvenih promjena kako bi se dosegнули umovi ljudi koji trebaju čuti vječno evanđelje koje adventisti naviještaju.⁹⁵ No, problem nastaje kada adventisti više ne žele prenositi tu poruku, kada je sami ne razumiju ili u nju više ne vjeruju. To je njihalo zamahnuto na drugu stranu. Napast pristupa „ili-ili“ uvijek je prisutna, bilo da se njiše ulijevo ili udesno, ali primjer Ellen G. White u suočavanju sa sve većim akademskim potrebama otkriva mogućnosti božanski vođenog, načelima vjernog, društveno relevantnog i biblijski utemeljenog pristupa „i jedno i drugo“ u akademskom obrazovanju. Možda je područje s najviše prostora za napredak u tom smislu uključivanje usmjerenijeg, sveobuhvatnijeg i s drugim područjima integriranog sustavnog tjelesnog odgoja i obrazovanja u kurikulumе adventističkih obrazovnih ustanova.

Zaključak

Ovaj je članak pokazao da su izjave Ellen G. White, koje se ponekad koriste za omalovažavanje akademskog obrazovanja, zapravo bile usmjerene protiv pogrešnog obrazovnog smjera koji je Battle Creek College zauzeo ubrzo nakon svog osnutka 1872. godine, što je za White bilo veliko razočaranje. Umjesto da Bibliju učini svojom kurikularnom okosnicom i poveže je s fizičkim radom i odgojem radi pružanja cjelovitog obrazovanja, kako je objasnila u svom prvom svjedočanstvu o obrazovanju (”Ispravno obrazovanje” iz 1872.), to je učilište samo oponašalo kurikulume neadventističkih škola usmjerenih na klasične studije. Čak ni grčki jezik koji se ondje predavao nije uključivao biblijski grčki (*koinē*), nego je zahtijevao obilno čitanje poganskih priča punih nemorala na klasičnom grčkom i latinskom jeziku. White je željela ispraviti takav smjer, ali i spriječiti da se isto dogodi drugim adventističkim školama koje su se otvarale. Ako neke njezine izjave o akademskom obrazovanju u tom kontekstu zvuče grubo ili antiintelektualno, najbolje ih je razumjeti u svjetlu onoga što je pisala o toj temi na drugim mjestima.

Upravo je to bio cilj ovog članka — pokazati da je stav Ellen G. White prema akademskom obrazovanju u načelu vrlo pozitivan. Ona dosljedno izražava divljenje prema osobama koje ga uspješno stječu, kako je vidljivo iz opisa života reformatora u knjizi *Veliki sukob*, u ko-

⁹⁵ White, *Christian Education*, 89.

jima gotovo nikada ne propušta spomenuti i pozitivno ocijeniti njihove intelektualne sklonosti i akademska postignuća. No, ona obrazovanje vidi kao sredstvo, a ne kao cilj — ono treba služiti na slavu Boga i imati misijsku svrhu. Prepoznala je da moderno doba donosi i nastavit će donositi opći porast razine obrazovanja u društvu. Kako bi adventisti bili vjerodostojni svjedoci svijetu, sve veći broj njih trebat će steći akademsko obrazovanje. To će — kao i slučaju Wycliffea — ukloniti osnovu za ismijavanje vjernika zbog neznanja.

Svaka bi osoba trebala steći „barem“ — da se poslužimo riječima E. G. White iz njezinog prvog svjedočanstva o obrazovanju — opće akademsko obrazovanje („osnovne grane obrazovanja“) koje je potrebno za učinkovito svjedočenje bližnjima. Povrh te opće svrhe, viši stupnjevi obrazovanja potrebni su kako bi se osposobio dio adventista koji su pozvani na službu visokoo obrazovanim slojevima društva. Ako pritom ne zanemare svoj tjelesni razvoj, dok se obrazuju u područjima poput povijesti, filozofije ili znanosti (koje White izričito navodi kao važna područja znanja), moći će proslaviti Boga i pred najučenijim ljudima ovoga svijeta. Uz Isusa kao svoga učitelja, White naglašava, vjernici mogu imati Njegov osmijeh odobravanja čak i u potrazi za akademskom izvrsnošću i stjecanjem akademskih kvalifikacija, kako muškarci tako i žene.⁹⁶

SUMMARY

This article analyzes Ellen G. White's views on academic education in the context of the development of Adventist schooling and her predictions regarding future educational needs. Although some of her statements have been used to justify anti-intellectual attitudes, the author demonstrates that they should be understood within the specific historical circumstances of the initially misguided curricular direction of the first Adventist educational institution, Battle Creek College, which in its first two decades failed to implement her counsel for holistic education—one that includes the Bible as its foundation and, alongside intellectual, also physical training. Aside from those critiques, White had a strongly positive view of academic education, provided that God and His purpose for the life of the academically trained individual are not forgotten. Her enthusiasm for academic education is also evident in her most famous work, *The Great Controversy*, where she consistently and in strong terms praises the academic achievements of faithful Reformers. She placed special importance on educating Adventist youth for the purpose of reaching highly educated classes but also emphasized the need for more thorough education of all Adventists as society's overall education level increased—hence her acceptance of the move toward accreditation of Adventist institutions. According to Ellen G. White, Adventist identity and academic excellence are not mutually exclusive but instead—as in biblical examples like Daniel and his friends—together build men and women who glorify God through both their moral lives and intellectual achievements.

Keywords: Ellen G. White, academic education, Adventist education, Battle Creek College, Reformation

96 White, 90.

Bibliografija

- Bailey, Karl G. D., Shannon M. Trecartin, Duane C. McBride, Alina M. Baltazar, Petr Činčala, and René Drumm. "2022-2023 Global Church Member Survey Concerning the General Conference of Seventh-Day Adventists—Reach the World 2020-2025 Strategic Focus: Meta-Analysis Report." Silver Spring, MD: General Conference of Seventh-day Adventists, 2024.
- Butler, George Ide. "What Use Shall We Make of Our School?" *Review and Herald* 44, no. 6 (July 21, 1872): 44–45.
- Castelbuono, Roy. "Evangelizing the Secular-Minded: A Training Seminar for the University Seventh-Day Adventist Church in East Lansing, Michigan." Andrews University, 2001.
- Castrejon, Jaime. "Perceptions of the Role of the Bible Class in Four Christian Liberal Arts Colleges: Considered in the Context of Conflicting Rationales." Andrews University, 1985.
- Chase, Brenda. "Philosophy and Practice of Wholistic and Physical Student Development at Select Seventh-Day Adventist Higher Educational Institutions and Work Colleges." Andrews University, 2020.
- Cork, William. "Ellen G. White and the Secular Campus." In *Reach the Campus, Reach the World*, edited by Steve Case, 107–110. Lincoln, NE: Advent Source, 2010.
- Daniell, David. *William Tyndale: A Biography*. New Haven: Yale University Press, 1994
- Davidson, Richard M. "Schools of the Prophets Paradigm for Pastoral Education." *Faculty Publications*, no. 2103 (2015): 19–22.
- Fowler, John M. "The Concept of Character Development in the Writings of Ellen G. White." Andrews University, 1977.
- Hanna, Martin. "The Spiritual Gift of Scholarship." *Faculty Publications*, no. 128 (2015): 46–47.
- Hilgert, Earle. "Academic Freedom." *The Journal of True Education* 29, no. 3 (1967): 16–19.
- Hook, Milton Raymond. "The Avondale School and Adventist Educational Goals, 1894-1900." Andrews University, 1978.
- Kido, Elissa. "For Real Education Reform, Take a Cue from the Adventists." *Christian Science Monitor*, November 15, 2010. Accessed May 31, 2022. <https://www.csmonitor.com/Commentary/Opinion/2010/1115/For-real-education-reform-take-a-cue-from-the-Adventists>.
- Kilgour, Peter, and Beverly J. Christian. "Old School or Cutting Edge? An Examination of Ellen G. White's Views on Education from a Best Practice Twenty-First Century Perspective." *TEACHR* 11, no. 2 (n.d.): 34–41.
- Knight, George R. *Myths in Adventism: An Interpretive Study of Ellen White, Education, and Related Issues*. Washington, D.C: Review & Herald Publishing Association, 1985.
- Kuhn, Wagner. "The Need for a Biblical Theology of Holistic Mission." *Andrews University Mission Studies* (January 2005): 100–113.

- Levterov, Theodore N. "Sharing Christ in Our Classrooms." *The Journal of Adventist Education* 82, no. 3 (2020): 33–38.
- Lichtenwalter, Larry L. "The Duties and Responsibilities of the Seventh-Day Adventist Theologian." *Journal of the Adventist Theological Society* 20, no. 1–2 (2009): 147–176.
- Lindsay, Allan G. "Goodloe Harper Bell, Pioneer Seventh-Day Adventist Christian Educator." Andrews University, 1982.
- Lloyd, Trevor. "Celebrating 150 Years of Adventist Schooling." *Adventist Record*, May 26, 2022. Accessed May 31, 2022. <https://record.adventistchurch.com/2022/05/26/celebrating-150-years-of-adventist-schooling/>.
- Luxton, Andrea. "The Bible and Pedagogy." In *Proceedings of the 2nd Symposium on the Bible and Adventist Scholarship*, 211–237. Juan Dolio, Dominican Republic: Institute for Christian Teaching Education Department, General Conference of Seventh-day Adventists, 2004.
- Marroquin, Medardo Esau. "The Historical Development of the Religion Curriculum at Battle Creek College, 1874-1901." Andrews University, 2001.
- Pickell, Ron. "Supporting an Army of Youth: Providing Needed Support for Adventist Students on Public College Campuses." In *Reach the Campus, Reach the World*, edited by Steve Case, 93–98. Lincoln, NE: AdventSource, 2010.
- Ramos, Israel. "PCM: Evangelism in a Pluralistic World." In *Reach Out! Relevant Youth Evangelism*, edited by Joseph S. Kidder and Gerardo Oudri, 39–42. Lincoln, NE: AdventSource, 2019.
- Rico, Jorge E. "The Historical Development, Philosophical Foundation, and Mission of the Religious Education Program at Andrews University." Andrews University, 2008.
- School Committee. "The Proposed School." *Review and Herald* 39, no. 21 (May 7, 1872): 168.
- Skrzypaszek, John. "The Higher View of Education." *TEACH* 4, no. 2 (2010): 14–17.
- Snorrason, Erling Bernhard. "Aims of Education in the Writings of Ellen White." Andrews University, 2005.
- Suarez, Keri, and Meredith Jones Gray. "Rethinking Education: 50 Years as Andrews University." *Lake Union Herald* (October 2009): 14–19.
- Sutherland, E. A. *Studies in Christian Education*. Reprinted Ed. Jasper, OR: Adventist Pioneer Library, 2015.
- . "Why Should Madison Become a Senior College." *The Madison Survey* 13, no. 1 (January 7, 1931): 1–4.
- . "Why the Battle Creek College Can Not Confer Degrees." *Review and Herald* 76, no. 41 (October 10, 1899): 655.
- . "Why the Battle Creek College Can Not Confer Degrees." *Review and Herald* 76, no. 46 (November 14, 1899): 740.
- Valentine, Gilbert M. "William Warren Prescott, Seventh-Day Adventist Educator." Andrews University, 1982.

- Webster, Noah, and Hezekiah Howe. *An American Dictionary of the English Language*. New York: S. Converse, 1828.
- Weimar University Media. "Weimar Institute Becomes Weimar University," June 12, 2021. Accessed May 31, 2022. <https://goldcountrymedia.com/news/190126/weimar-institute-becomes-weimar-university/>.
- White, Ellen G. *Christian Education*. Battle Creek, MI: International Tract Society, 1893.
- . *Christ's Object Lessons*. Oakland, CA: Pacific Press Publishing Association, 1900.
- . *Colporteur Ministry*. Mountain View, CA: Pacific Press Publishing Association, 1953.
- . *Counsels to Parents, Teachers and Students Regarding Christian Education*. Mountain View, CA: Pacific Press Publishing Association, 1913.
- . *Education*. Mountain View, CA: Pacific Press Publishing Association, 1903.
- . *Fundamentals of Christian Education*. Nashville, TN: Southern Publishing Association, 1923.
- . *Home, Church and State Schools*. N.p., 1898.
- . "Importance of Education." *Review and Herald* 61, no. 34 (August 19, 1884): 529–530.
- . *Letters and Manuscripts*. Vol. 12. Silver Spring, MD: Ellen G. White Estate, 2010.
- . "Proper Education." In *Testimony for the Church*, 3–48. No. 22. Battle Creek, MI: Seventh-day Adventist Publishing Association, 1872.
- . *Special Testimonies on Education*. N.p, 1897.
- . *Testimonies for the Church*. Vol. 3. Oakland, CA: Pacific Press Publishing Association, 1887.
- . "The Bible in Our Schools." *Review and Herald* (August 17, 1897): 513–514.
- . *The Great Controversy between Christ and Satan*. Oakland, CA: Pacific Press Publishing Association, 1888.
- . *The Great Controversy between Christ and Satan*. Mountain View, CA: Pacific Press Publishing Association, 1911.
- . *The Spirit of Prophecy, Volume 4: The Great Controversy between Christ and Satan - From the Destruction of Jerusalem to the End of the Controversy*. Battle Creek, MI: Review & Herald Publishing Association, 1884.
- . "The True Object of Education." *The Youth's Instructor* (April 7, 1898).